

ABONAMENT:
 pentru
 Austro-Ungaria:
 Pe an cor. 5.—
 Pe 1/2 an c. 2,50
 pentru
 Romania și Streinatate
 Pe an cor. 12.—
 — Un nr. 8 fill.—

OLTEANUL

INSERTIUNI:
 se primesc cu
 prețuri reduse.
 —
 Scrisori nefran-
 cate se refuză.
 —
 Manuscripte nu
 se înapoiază.

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

REDACTIUNEA:
 Făgăraș, Vâr-tér Nr. 46. (casele I. Peia).
 — Vis-à-vis de Magistrat. —

**Apare în fie-care Joi seara, sub
 direcția unui comitet de redacție.**

ADMINISTRAȚIUNEA:
 Făgăraș, Vâr-tér Nr. 46. (casele I. Peia).
 — Vis-à-vis de Magistrat. —

E DESTULI

— Lămuriri. —

(a. d.) Sunt luați la ochi de zia-
 rele noastre — ceeace era de dorit
 să se facă încă de mult, căci poate
 n'am fi în halul în care ne trudim
 astăzi — Oltenii, ori după cum îi nu-
 mește o foaie „boierii Țării Oltului”,
 jignite de stările proaste, ce-ți stăr-
 nesc jale și-ți amărăsc sufletul, din
 românescul județ al Făgărașului.

Și au tot dreptul.

Căci unde se găsește un comitat
 mai românesc și totodată și mai ne-
 fericit ca tocmai al Făgărașului!... Vina
 o poartă, fără să ne mărginim la pre-
 oțime și învățătorime, dela care în ur-
 ma unor îndatinări rele, să așteaptă
 totul — prețișii conducători, cari
 n'au ținut nici odată seamă de mer-
 sul vremii de acum, de aspirațiile po-
 porului, pe care l'au purtat după voia
 inimii lor, ori suflarea vânturilor, fără
 însă a-i arăta calea dreaptă spre deș-
 teptare și propășire și fără a-i lămurii
 gândirea rătăcitoare despre ținuta,
 care trebuie să o ia față de tot felul
 de ispite, la care este espus prin es-
 ploatarea jidovească și sedus de apu-
 căturile unor domni (?), cari, cu toate
 drepturile sale, ce reies și fără voie,
 prin caracterul unui comitat curat ro-
 mânesc, îl poartă mairău ca pe ițele,
 când sârmanul e silit să-și descoasă
 inima unei înfățișeri omeneste, fără
 simțiri, simbriași credincioși ai ace-
 lora, despre cari sunt de credința
 (?) că-i plătesc și nu țin socoteală, că
 sunt slujbașii poporului — în ast co-
 mitat ca și'n multe alte — ai popo-
 rului român, iar nu ai acelora pe cari
 și'i cred stăpâni!

Sunt astea niște stări nesuferite,
 am ajuns acolo, ca să fim jigniți în
 ce avem mai scump să nu ni să mai
 bage în seamă nici drepturile pe cari
 le avem și să nu se mai încresteze
 nici legile, pe cari ar avea datorința
 sfântă să le țină.

Sunt nește lucruri acestea pe cari
 le ținem demne împotrivirei noastre

stăruitoare și despre cari ne vom mai
 spune cuvântul nostru în coloanele
 acestei foi. Sunt niște fapte, cari im-
 pun fără amânare și lămurirea sufle-
 tului blând al țaranului nostru, care
 și de sine lăsat își găudește, că dacă
 va merge tot așa, totuși prea departe
 o să meargă!...

Cât despre astă stare de lucruri
 din Țara Oltului părerea noastră e,
 că în deplină lumină să vede în co-
 loanele ziarelor noastre.

Rapoartele despre adunările co-
 mitatense făcute prin zia-rele din Fă-
 găraș (?) și preste tot informațiile des-
 pre stările de condamnă din acest
 comitat, aceste nu au putut fi așter-
 nute, decât numai în coloanele foi
 „Țara Oltului”, căci „Olteanul” apare
 numai mai bine de o jumătate de an,
 iar cu lucruri de tagma ăstora până
 acum nu s'a ocupat. Aici lucru firesc
 după cum să întâmplă și în ziua de
 azi — **s'a scris numai la porun-
 ceală, nu însă cu intenția de-a
 lămurii publicul românesc des-
 pre nelēmurita stare a lucruri-
 lor din Țara Făgărașului.** Ce-a
 apărut prin alte ziare ale noastre, e
 mai mult câte-o părere răsleată indi-
 viduală, scrisă în cele mai multe ca-
 zuri cu gândul, ca ori pe sine, ori pe
 aceia cărora le slujește, să-i ridice în
 vederea mulțimei. De altcum este cu-
 noscută ușurătatea cu care să scriu
 rapoartele de ziare pe la noi, fie de
 ori și ce natură. Cât pentru foaia
 „Țara Oltului”, noi nu ne spunem
 cuvântul din urmă, lăsăm asta în ju-
 decata celorlalte ziare ale noastre,
 căci a bună seamă să vor fi convins
 despre felul de a scrie pentru popor
 al acestei îndoielnice apariții pe ori-
 zontul Țării Oltului. Am dori totuși
 să auzim odată și părerea publicului
 românesc despre un atare organ de
 publicitate (?), ieșit de sub tipar
 jidovesc, când în Făgăraș avem
 tipografie românească, care
 cu cea mai mare acurateță și
 în cea mai scurtă vreme stă la
 potrivita dispoziție a oricărui
 român de bine.

În urma informațiilor unui astfel
 de ziar, care se impune mai mult cu
 sila cetitorilor, ne putem închipui ha-
 lul în care se află nu numai țărâni-
 mea noastră, dar chiar și inteligența
 dela sate, adăpată în mare parte prin
 acest ținut, din izvorul deșteptării și
 gândului de înaintare (?) al scriselor
 din „Țara Oltului”.

**A sunat ceasul trezirii „din som-
 nul cel de moarte” a început a su-
 fla și prin părțile noastre un vânt
 de primeneală, s'an deschis totuși
 — cam târziu — ochii celor chemați
 și — au văzut, că ceeace ce este
 acum în Țara Oltului nu mai are
 înfățișarea faptelor vrednice și stă-
 rilor sănătoase; ci a unei stări ne-
 suferite, maștere și bolnave!**

Ținem a mărturisii, că suțem
 cei dintâiu cari simțim bucuria, în nă-
 dejdea unor lucruri mai vrednice de
 laudă și pe la noi — când privirile
 ziarelor noastre s'au îndreptat și asu-
 pra stărilor de nesuferit din județul
 Făgărașului. Nădăjduim, că asta e nu-
 mai un început, căruia îi va urma și
 sfârșitul vrednic de cauza mare, pe
 care o înfățișează.

Ori cum am judeca lucrul, putem
 afirma cu tărie, că ne așteptăm la
 o întorsătură norocoasă și în acest
 comitat.

Iată ce zice în privința aceasta
 un bun scriitor și cunoscător al po-
 porului nostru dl dr. V. Branisce:

»Auzit-am de demult de blăstămii lui
 Nicolcea. Acesta cătră finea jumătății
 prime a sutei a XVIII, ca căpitan de hai-
 duci (nu ca lotru de codru) a luptat în
 ogorul nostru, prin dumbrăvile și luncile ce
 să desfac la gura văilor Timiș și Bega, con-
 tra stăpânirii militare de atunci.

Revoluțiunea se estindea aproape pre-
 ste tot Bănatul. Românii nu mai puteau
 suporta sarcinile impuse sub dominațiune
 militară.

Cu puterea armelor a fost înăbușită
 această răscoală, iară participanții fură
 în mod crudel omorâți. Intre aceștia căzu
 și capul revoltei din aceste părți Nicolcea,
 tradat fiind cum se crede din pismă și din
 ură de unii dintre ai săi ortaci. De atunci
 a rămas zicala când ne merge rău nouă:
 blăstămii lui Nicolcea asupra
 noastră.

Pisma, ce cuvânt urât! și ce cuib frumos și plăcut, și-a făcut la sânul nostru!...

Dacă privesc în jos la popor aflu răul, de mă uit la mijloc la meseriași, industriași și comercianții noștri, ori de caut în sus la pătura noastră cultă văd că nu e bine.

Pisma și ura are sălaş ocrotit pretutindenea!

Cum se pismuese economii noștri, când văd la altul dintre ai lor vite mai frumoase sau câmpuri mai frumoase și mai roditoare!

Dacă ne suim pe scară mai sus, privește tot mai dureroasă ni se desface. Oare pismuind și urând pe aproapele nostru ne ajutăm nouă? Din contră stricăm tuturora. Pisma se poate privi ca rădăcina multor rele venite asupra capetelor noastre. Să o scoatem deci din tot locul unde o aflăm, căci nouă Românilor numai rău ne-a adus și ne aduce. Fiecare să caute a să ferică prin hărnicia sa, iar nu prin vătămarea aproapei lui. Slăbindu-ne unul pe altul ne nimicim, iar ajutându-ne ne întărim înșine.

Esemples se pot aduce cu carul lung și din popor și din clasa noastră mijlocie și din pătura cultă a societății noastre. În tot locul pisma pustiește și pune stavilă la lucrările cele bune.

Să aducem un exemplu. *Cum stăm noi cu jurnalistică noastră? Se află două ziare să meargă mână în mână cu iubire și cu frăție împrumutate? Nu! Fiecare nu caută virtuțile, ci slăbiciunile la celalalt.* În ziaristica noastră să reoglindește starea sufletească și intelectuală a societății noastre. Eu a-și dori ca fiecare ziar, să fie o vatră de iubire și de credință frățescă. Dela ele să ia pildă societatea noastră și cea cultă și cea simplă. Ziaristii noștri să fie apostolii iubirei și încrederei între frați. Dar ce vedem? Abia se înființează câte un jurnal și fără a i-se putea judeca ținuta și vre-o vînă, să și ridică măciuca frățescă spre al croi la mir. Socotesc că ar fi mult mai folositor să fie lăsat fiecare în pace. Un corp oțicos și molipsit va cădea și singur fără loviturile altora, și fără ca cineva să-și mai apese conștiința cu păcat. Ear dacă e sănătos, întărindu-se cu brațul său va contribui și dânsul la lupta pentru drepturile noastre să delăturăm pisma și răutatea din sânul nostru și se întărim iubirea și încrederea către olaltă. Aud buciumul național că sună. Români ascultați!

„Pe noi ne nimiciră a pismei răutate
Și oarba neunire la Milcov și Carpați!”

Sunt cuvintele din cântecul deșteptării noastre. Oare ne-am deșteptat? Nu! Căci patimele stăpânesc adesea sufletele noastre turburate. Imi pare că aud murmurul Oltului curgător, cum ne zice în lina lui șoptire năcăjit și întrebător: Până când? Până când? Să o repetăm și noi: Până când să fim orbiți și călăuziți în lucrările și mișcările noastre tot numai de patimi, de ură pismă, și răutate? Până când?

„De veți tăcea voi, vor grăi pietrele!“ ...

— Pentru noua biserică din Cluj. —

Biserica, mama bună a sufletelor credincioase, din vremuri depărtate, de când numai se poate vorbi despre legea lui Christos, a fost călăuză înțeleaptă a tuturor neamurilor, dar în deosebi pe noi, singură biserica creștină ne-a mântuit din pierzarea sigură, căci până când, îngropați în vitregia sorții, în valurile de popoare pribegitoare, în ascunzișurile văilor afunzi, la împrejurările codrilor înfrâșiți cu suferințele noastre seculare, singură credința noastră neclintită, singură biserica iubitoare — uitați de lumea întreagă — ne-a arătat calea mântuirii și făclia luminării neamului nostru, căci biserica ne-a fost învățătorul scrisului și al cetitului în decursul atâtor veacuri de mașteră înfrâșare.

O știm cu toții.

Mamă bună, ocrotitoare și învățătoare ne-a fost biserica în vremile bătrâne; izvor nesecat de bunătate, dragoste și alipire frățescă e biserica în ziua de azi. Și ca Români, biserica ne este comoara, care păstrează prin sfințenia sa timbrul și tradiția datinelor străbune și indemnul prețioaselor noastre aspirațiuni în nădăjduirea unui viitor mai bun. — Biserica este palatul nobilității sufletelor împietrite și deșarte, e icoana zugrăvită în colorile posomorâte ale vaietelor noastre nesfârșite și și a bucuriilor rari, de cari tot credința ne-a învrednicit și prin ele ne-a îmbărbătat în lupta răsvrătirii păgâne de neamuri neînțelese și necăpătuite.

De aceea, fericit gând a fost acela, care în neuitata conferință dela 6-8 Septembrie a. c. a îndemnat pe Capii bisericii unite, în vârtejul marilor probleme de grea cumpănire, a da ascultare și stăruitoare rugări a fruntașilor parochieni din Cluj, spre a se adresa un circular întreg clerului archidiecezan care prin glasul impunător al preoțimei noastre să îndemne pe toți fiii de sub părinteasca lor conducere, la contribuiri binevoitoare ca prin aceasta să se înlesnească săvârșirea măreței opere, care ar trebui să fie fala tuturor Românilor, fără deosebire ridicarea unei biserici frumoase și impunătoare, precum cerințele vremii și împrejurările din Cluj o pretind.

Trebue să facem aici amintirea faptului, că până acum Arhiepiscopul nostru, conform îndatării vechi, luau parte la conferințele capilor bisericești catolici, unde împreună discutau chestiile politice, cari atingeau autoritatea bisericeii, ori tăiau adânc în interiorul vieții bisericești, ori în alte chestii cari interesau biserica. Acum însă s'a rupt cu tradițiile, fără nici un înțeles ale trecutului și spre bucuria noastră, Arhiepiscopul nostru, după cum vedem și din conferința din urmă au hotărât a se sfătui între sine despre chestiile cari și așa

privesc numai poporul nostru. Un fapt îmbucurător acesta, din care se vede limpede grija și părinteasca conducere asupra turmei cuvântătoare, pe care o au sub ocrotire, căci numai așa vor putea privi în față relele, cari stau să ne impresoare sub povara răsvrătirii și vor putea afla leacul vindecării acelorora.

Potrivită întocmire ar fi fost, dacă acest circular, nu s'ar fi restrâns numai la clerul archidiecezan, ci s'ar fi adresat către întreaga biserică unită românească. Nădăjduim însă, că în scurtă vreme și ceilalți vlădici români vor adresa un asemenea circular clerului lor.

Și e timpul suprem, căci după cum se spune în circular: biserica gr. cat. din Cluj, edificată din dărnicia Episcopului de binecuvântată amintire Ioan cândva Bobb, pe când numărul credincioșilor gr. cat. din aceea parohie era abea de 80, astăzi este atât de modestă și neincăpătoare, încât necesitatea de a se edifica o nouă biserică corăspunzătoare numărului de acum al credincioșilor noștri din Cluj, care din mila lui Dumnezeu se apropie de 6000, — se simte în măsură tot mai apăsătoare.

Contribuiri binevoitoare de zeci de ani s'au făcut într-una, neuitată va rămâne a în veci, fapta vrednică de cea mai mare laudă, a nemuritorului bărbat și cător al acelei biserici Ștefan cav. de Havași, care întreaga sa avere foarte frumoasă, a destinat-o înălțării unui mare altar, în acest pompos și modern oraș, unde în felul de până acuma și între atari împrejurări ispititoare este peste putință să nu se știrbească numărul atât de mare al credincioșilor, neputând fi cu toții împărțâți de binecuvântările și darurile sfintei noastre credințe.

E lămurit preste ori ce discuție, că în Cluj — pe lângă banii de cari dispunem până acuma, — nici vorbă nu poate fi de ridicarea unei nouă biserici, căci cu toate că aici nu este vre-un scaun episcopesc, ținând socoteala de cultura popoarelor conlocuitoare, ținând socoteala de orașul cu clădirile lui măestrite și elegante, având în vedere numărul atât de frumos al credincioșilor, precum și al studențimei universitare numeroase, despre care nici nu poate fi vorba să mai ia parte la slujba dumnezeiască, căci și numai pentru ceilalți credincioși e prea mică biserica, *avem sfânta dăruință să punem groșiță la groșiță și să ridicăm în o vreme cât se poate mai scurtă o biserică măreață, un templu mândru și înălțător care să nu fie numai sala și mândria credincioșilor din Cluj, ci a tuturor Românilor de pretutindeni.*

Afară de aceea, trebue să se dea cea mai mare silință, ca și forma bisericii, **stilul în care se va zidi să fie așa, încât să vorbească străinului neștiutor, că asta este o biserică românească**, iar vremile târzii să admire tăria credinței înaintașilor, și să rămâie un monument istoric pentru

NOVÁK JÁNOS
MAGAZIN DE MODĂ
pentru Dame și Domni.

Pentru
Făgăraș
și jur

Să află DEPOSITUL de POSTAVURI
dela fabrica Wilhelm Scherg & Co.
din Brașov.

toate veacurile. Să ridicăm o biserică, care singură să mărturisească adevărul, de care au fost conduși în faptele lor, aceia, cari și-au pus oblul și și-au dat conlucrarea la o faptă atât de creștină și atât de românească. Iar când nu vom mai fi noi, stilul bisericii să glăsuiască lauda iubirii de neam și de biserică, căci: „de veți tăcea voi vor grăi pietrele!” . . . (sfânta scriptură).

Dovadă netăgăduită de dragoste nemărginită față de neam și lege ne-au arătat frații gr.-orientali, când din contribuiri binevoitoare și colecte de preste un veac de om, au ridicat acea frumoasă și monumentală biserică din Sibiu, care nu este numai lauda și mândria lor, ci a întreg neamului românesc. Firește, pentru așa ceva avem lipsă de inimi nobile, conduse de o dragoste nețărnută față de biserică și neam și mai presus de toate, cari să-și jertfească din agoniseala și averea lor. — Căci știut este: „că faptele, iar nu vorbele grăiesc!”

Onorați preoți români! Răspândiți acel circular isvorât din marea bunătate a Arhiepiscopului nostru! Dați-i, vă rog, însemnătatea de care ar trebui să se bucure un lucru atât de mare. Din obolul săracului s'au făcut minuni, iar nu din averea bogatului. Lucrați neîncetat, pentru ridicarea unei falnice și monumentale biserici române în Cluj, de unde să se rostască lauda Părintelui ceresc și nemărginita bunătate a Aceluia, care a ocrotit, ocrotește și va ocroti nenorocosul, dar credinciosul popor român!

Iară la ăst loc ne ținem de datorință, a ne ridica glasul nostru slab, cătă întregă inteligența noastră românească de pretutindeni:

Gândiri mărețe, credință tare și dragoste fără de păreche față de tot ce este românesc, a arătat hotărârea fruntașilor parohieni din Cluj, când au dat expresie ru-

gărei lor către Căpîș bisericii unite, întruniți în conferința dela 6—8 Sept. a. c. spre a se adresa un circular către întreg clerul unit și a se ruga pentru a îndemna poporul credincios la contribuiri binevoitoare, spre a se înlesni oareșicum clădirea unei frumoase și mărețe biserici în Cluj. O faptă asta, ca și care mai ideală nu se poate închipui. Din partea noastră nu putem îndeajuns îndemna inteligența română de ori și unde spre a jertfi după puteri spre acest nobil scop, căci știut este, că nu oamenilor ci lui Dumnezeu se jertfește. Iar când gândim la avantajile ce răsar rând pe rând pe neștiute, din o atare operă, vrednică de atenția lumii atât ce privește biserică noastră cât și întreg neamul românesc, am voi să avem un glas detunător, care și în cele mai liniștite afunzuri să străbată și să înmoaie inimile nededate cu jertfe de felul acesta, să induplece voințele și să rechieme gândirile de pribegie la redesteptare și conștiință de sine:

Din parte-ne am fi cei mai fericiți, dacă aste vorbe nu ar suna în pustiu! . . . căci „în năcaz se cunosc prietenii” și »prin foc să lămurește aurul«.

„G. Tr.“

A. Delascurta.

Conferința învățătoarească.

Învățătorii gr. or. români din tractul Făgărașului și-au ținut conferința lor învățătoarească Duminică în 1(14) Noemvrie și Luni în 2(15) l. c., la care au luat parte aproape toți învățătorii în număr complet.

Cu toții au luat parte la serviciul divin, unde dl catihet *Stefan Mircan* a ținut o frumoasă predică ocazională.

După serviciul divin dl protopop *N. Borzea*, ca comisar konzistorial al acestei conferințe, a adresat învățătorilor un cuvânt binsimțit, îndemnându-i ca să-și îndeplinească cu scumpătate datorințele ce le au ca învățători confesionali români. După acestea a declarat conferința deschisă, a ur-

mat constatarea membr. prezenți și alegerea biroului. Învățătorii s'au întrunit în sala festivă a tractului. S'a ales președinte învățătorul *G. Cantor* și secretar inv. *I. Paicu*, după aceea s'a dat cetire „Regulamentului congresual pentru organizarea conferințelor învățătoarești” și cu acestea s'a încheiat prima ședință.

A doua ședință s'a ținut la oarele 2 p. m. Programul acestei conferințe a fost următorul:

1. Alegerea manualelor din limba maghiară relativ la Istoria patriei, Geografie, Aritmetică și Constituția patriei, cu privire la art. de lege XXVII din 1907. I. *Druga* și I. *Bica*, disertatori, — recensent I. *Bica*, inv. în Perșani.

2. „A paraszt ház”, temă practică din limba maghiară de *Mateiu Bomfă* și *Procopiu Bența* — recensent T. *Cerbu*.

3. „Szent István”, temă practică de *Fil. Flucuș* și *N. Bologa*, — recensent I. *Baicoiu*.

4. „Învățătorul ca factor principal, relativ la dezvoltarea institutelor culturale economice”, de I. *Manițu Popa* și *M. Mateiu* — recensent *Iosif Ludu* și *V. Văja*.

5. „Aflarea suprafețelor triunghiurilor” temă practică de *P. Macedon* și *G. Boieriu*, — recensent *Niciu*.

6. „Eminescu”, individualitatea și poezia lui, studiu științific literar de *I. Paicu*.

7. „Culegeri de obiceiuri românești”, să se lucre de fie-care învățător în parte.

Ultima ședință s'a ținut Luni. — Toate punctele din program s'au desbătut cu seriozitate cuvenită, luând parte la discursiuni toți învățătorii noștri cu sîrguință și priceperea recerută.

Amintim cu deosebită plăcere, că între punctele din program s'a dat atențiune și marelui nostru poet *Eminescu*, despre care distinsul învățător dl *Paicu*, a preles într'o limbă literară, frumoasă și cu competență, vorbind despre individualitatea, activitatea și poezia marelui poet.

Ne bucură acest fapt, mai ales că s'a făcut în cercul învățătorilor noștri și încă tocmai atunci, când în toate centrele

FOITA.

O mică călătorie.

Erau timpuri, când călătoriile dintr'un loc într'altul să făceau cu mare greutate. Aceasta din pricina, că mijloacele de comunicațiune: căile sau drumurile precum și uneltele sau recvizitele de călătorie erau foarte primitive adevă de tot nepotrivite, iar cele mai multe din cele folosite astăzi — erau încă necunoscute.

Era cu greu a călători pânăce carăle trase cu boi, vaci, bivoli ș. a. s'au schimbat cu mașina de aburi, cu trenul; trăsurile cu cai s'au schimbat cu trăsuri fără cai, automobile, mașini cu două roate biciclete, iar corăbiile de pe ape: râuri și mări întocmite cu pânze, ventrele mânate de vânt — s'au schimbat cu vapoarele de astăzi, cari fac pe zi sute și mii de kilometri și au făcut ca depărtările cele mai mari astăzi să se apropie și călătorii, cari în vechime să făceau cu anii, cu lunile și săptămânile, astăzi să se facă în câteva zile. Îți trebuiau ani, luni și săptămâni ca să mergi din o țeară într'alta și mai ales din o parte de pământ într'alta. Erau țări și

părți de pământ pe cari și oamenii învățați le cunoșteau numai din cărți și după nume; astăzi aceea ce oare când ni se pare numai ca o poveste și ne minuna, ce auziam spunându-ni-se despre ele — este lucru de toate zilele, până și pentru copiii cei mici.

America, Africa, Azia și Australia cu multele lor insule sau ostrove și peninsule sau limbi de pământ, erau cunoscute și de cei mai mulți oameni învățați numai după nume, iar cei fără carte se îndoiu chiar și despre ființa sau existența lor. Cei mai mulți și mai cu seamă aceia, cari au cătănit prin țări mărginite cu marea credeau că acolo e marginea pământului, de unde mai departe nu se poate merge, că întinsul cel vinețiu se credea ceriul care cu marginile sale a atins pământul ca un zid, de unde mai departe nu să poate merge și preste care nu să poate trece, că dincolo, mai departe nu mai e lume, afară poate de „cealaltă lume” unde pot merge și ajunge numai sufletele celor morți, cari au isprăvit cu lumea aceasta..

Trecut'a multă vreme la mijloc pânăce norii neștiințe au început din ce în ce a să tot mai rări și ochiul științei, ba mai târziu și al altor muritori de rând a pătrunși străbate în depărtări tot mai mari și mai

necunoscute, încât puțin din ceea ce mai de mult era necunoscut, să nu fie astăzi cunoscut.

Când s'auzea mai de mult, că cineva a ajuns în România — la baltă, la Dunăre, în Basarabia ori prin Dobrogea s'au într' alte părți cu țările de oi sau altcum — să credea că doar acolo'i mai departe ca ori și unde în lume și că oare cât timp va trebui pentru a se face o așa lungă călătorie?

Apoi când ni să povestea în copilărie despre bătăile avute de împărăția noastră cu *Burcușul* (Germania de azi) cu *Pomantezul* (Italia) ș. a. ș. a. și că până în satul (?) împăratului, până în Viena sau *Beciu* trebuie să mergi cu piciorul un an încheiat — te puneau pe gânduri și'i făceau oarecum o groază, crezând că poți ajunge și tu să faci pe jos vr'odată ca cătană (?) drumul acela lung, îndelungat și aproape fără sfârșit!

Mai spuneau bătrânii, cari au luat parte la îndelungatele bătălii din vremile apuse, că de multeori pânăce mergeau feciorii, soldații la câmpul de bătăie, de multeori se făcea pace și ei s'alegeau numai cu drumul cel greu și obositor încoace și încolo — fără batăr a da față cu dușmanul să'l vază cel puțin cum e! De aici apoi să

românești s'a sărbătorit comemorarea nemuritorului și marelui Eminescu. Prin aceasta s'a dovedit, că învățătorii noștri să știu însufleși pentru lucrări ideale, la cari dânșii încă trebuie să se ridice dacă e, ca să și împlinească cu demnitate chemarea de luminători ai tinerimei școlare, ai cetățenilor de mâne.

Le dorim deplin succes și cu alte ocazii pe terenul instrucțiunii și educației unei populare!

Adunarea despărțăm. Bistrița al „Asociațiunii” în Șieuf.

Despre acest harnic despărțământ, condus de și mai harnici bărbați luminați ai neamului nostru — numai bine s'a vorbit.

Deși e departe de noi, totuși cu bune pilde ne slujește și îndemn poate da și altora în lucrarea lor de conducători, dacă e, că și bune roade să se culeagă, iar adunările folos să ne aducă.

De data aceasta prezidentul desp. dl Dr. G. Tripon, a deschis adunarea din 26 Sept. a. c. cu un cuvânt, rostit cu toată căldura căldura și focul inimei, încât tuturora le-a făcut cea mai plăcută și desăvârșită bucurie.

Mulțamește mai întâi tuturora cari au lucrat la deplină izbândă, a adunării, face istoricul „Astrei” sau „Asociațiunii” al despărțământelor și agenturilor; esplică sau talmăcește la înțelesul tuturora însemnătatea literaturii și culturii poporului român din aceasta țeară, spune mai departe despre folosul prelegerilor populare și al bibliotecii, ce stă la îndemână tuturor acelora, cari știu ceti, sau cari au batâr copii cetitori. Aduce apoi mai multe pilde, din cari să poate cunoaște deosebirea culturală între popor și popor, între om și om, între un sat și altul, cu un cuvânt dă sfaturile și povețele cele mai vrednice de ascultat și urmat, apoi continuă astfel:

O biserică frumoasă și cercetată de

pot înțelege bătăile cele lungi din trecut de câte 10, 12 și 30 ani!

Astăzi tot ce atunci era numai o poveste a unor »buni de gură» și a unor născocitori îndrăzneți — este până și povestea copiilor, cari se joacă în țarină cântând de jale unele ca acestea

„Cine-a scornit jalele?

Misler cu vapoarele!

Ear femeile prin sezătoare și bărbații prin cele crășme nu spun altele, fără numai de America și iar de America.

»Știi ceva nou, surată?» — Ce să știu?» »Apoi nu știi, că Jonu Boanti a plecat astănoapte la America?» — »N'am auzit!» »Apoi gândești, că numai el singur?»... »Da de unde! Au mai plecat 6 inși cu el!» »Și oare a căta oară merge el acum?» »A căta oară să fie?... El merge acum a patra oară și așa cred, că tot așa va merge, până ce îi va mânca cioara colacul, că cine să învață odată acolo, aceluia nu-i mai place să mănecă pită de săcară, în țara de ocară!»...

Ba am ajuns acolo, încât nu mai știu, cine pleacă, când pleacă și iarăși alții când s'au dus și când Doamne iartă-ne! s'au și rentors!...

Dar despre lucrul acesta, care și pentru noi e de cea mai mare însemnătate — vom vorbi mai pe larg cu alt prilej. Acum am voit numai a atinge, că călătoriile dintr'o

credincioși, arată cultură, o școală frumoasă spațioasă, și cercetată de școlari, de toți copiii obligați, cu învățători buni, — arată cultură. În care sat nu sunt omoruri, nu sunt furturi — acolo e cultură. În care sat grădinile și hotarul e mai bine cultivat — acolo e cultură.

În care sat hotarale sunt păstrate și lucrute de popor, harnic și cruțător: acolo e cultură.

Unde părinții dau pildă bună copiilor, și unde copii ascultă de bătrâni și mai mari: acolo e cultură.

Unde cu toții și dau silință, ca dela mai puțin, se înainteze la mai mult, cu muncă dreaptă și cu păstrare — acolo e cultură.

Unde un popor învătă bucuros, tot ce e bun și bine, dela alt popor mai înaintat: acel popor încă e pe calea culturii și așa mai departe.

Termină dorind, ca întâlnirea și lucrarea de azi a intelectualilor și poporului, să servească spre întărirea și îndrăgirea culturii române.

Brav și vrednic de laudă despărțământ și și mai vrednici fruntași și conducători. Onoare, cinste și laudă li să cuvine!

Caldul nostru salut din depărtare!

Serata unversitarilor români din Cluj.

— Întru amintirea marelui poet M. Eminescu
11 Noembrie n. 1909. —

O atmosferă de primeneală, o activitate mai intensivă și un interes mai viu, caracterizează vieța studentească unversitară din Cluj sub noua conducere, dovadă desăvârșită e și serata literară din 11 Nov. n. — ținută în spațioasa sală a hotelului „Bizazini” care se adevărise de prea mică în fața interesului mare, ce s'a arătat din toate părțile — care a avut un foarte frumos rezultat moral, căci a fost un act de însu-

țară într'alta ori dintr'o parte de pământ într'alta, să fac cu mare ușurință, ca mijloacele de comunicațiune sau înmulțit, oamenii s'au dedat cu călătoriile și cu drumul pe uscat și apă, și astăzi nimeni nu să mai îngrozește ași părăsi statul, căminul părintesc și țara și a lua lumea'n cap!... Frica de drum și teama de necunoscut astăzi s'au pierdut și numai acela nu călătorește sau nu își părăsește vechiul »cuibușor», care nu poate »face de bani» sau care n'are lipsă de bani, altcum pe toți i-a »cuprins un dor nebun de ași „cerca norocul” și de a face o călătorie până coala în „vecina Americă”, ca să mai vază ce îi pe aclo? Cum trăesc oamenii și cum să câștigă dolarii mai cu înlesnire ca la noi acasă în țara hreanului, unde ai tot să dai, tot să plătești, unde toți îți cer și îți tot iau, dar de dat nu îți dă nimeni, că am ajuns acolo, încât la noi sunt mai mulți de cei cari mănecă și nu muncesc, sunt mai mulți trântori ca albine lucrătoare și așa cumpăna unei vieți mai liniștite, unei vieți tihnite după atâta amar de muncă a oamenilor muncitori s'a aplecat cu o parte în jos și nu mai poate sta oblu sau drept și nu să va mări obli doar în vecii vecilor.

(Va urma).

flețire și de bună pilduire, pentru acei ce își perduseră aproape toate nădejtile, că în Cluj, între actualele împrejurări s'sr mai putea face ceva.

Dl Furdul, în „Cuvânt de deschidere” spune motivul, care a îndemnat stud. unversitară, ca aceasta primă serată literară, s'o închine amintirii unui dintre cei mai străluciți poeți ai noștri, M. Eminescu, căci cinstea față de bărbații noștri vrednici nu trebuie să ni-o arătăm numai în vieța lor, ci și după moarte. Și dovada cea mai bună despre recunoștința generațiilor tinere, față de fiii binemeritați ai neamului, cari prin faptele lor ori prin productele lor literare și artistice, ne-au croit și nouă un viitoriu mai pronunțat și un nume mai cunoscut — este dragostea, care și în mormânt ne îndeamnă să îi petrecem, făcându-le amintirea vecinică, numele neperitor, iar duhul lor supraomeneș, ridicându-l la nemurire...

Sub conducerea dlui Cătean, corul unversitarilor a executat precis și cu sentiment piezele: „De-aș avea” de M. Eminescu, muzica de Șorban și „Marșul doro-banților” de S. Paulian.

A plăcut mult și a fost viu aplaudat: Dl Leon Bancu, care într'un glas plin, de bariton, cu multă măiestrie ne-a cântat bucațile: „Ce te legeni codrule”, poezie de M. Eminescu, muzica de D. Scheletti și „Mai am un singur dor” de M. Eminescu, muzica de G. Șorban, acompaniat cu multă căldură, la pian de D-șoara X. elevă a conservatorului, căreia i s'a predat din partea tinerimii unversitare un draguț buchet de flori.

„Disertația despre Mihail Eminescu” de dl N. Sculici, foarte bine ticluită, cu mult avânt ne înfățișează poezia acestui poet al durerii.

A declamat bine și cu multă artă: dl conservatorist Leon Bancu, „Fragment din Satira III.” a lui Eminescu, nu știam ce să admirăm mai mult: declamarea, ori vrăjita vibrare a puternicelor verșuri din această poezie.

Nu pot încheia acest raport, fără să nu fac amintirea faptului că ce nu s'ar putea face, dacă și tinerimea univ. de aici, în care este atâta putere de vieță și însuflețire și-ar avea localitatea s'a proprie, unde ne împiedecată s'ar putea validita pe toate terenele vieții noastre românești.

Așteptăm vești și mai bune din Cluj!
Rap.

Apell

„Reuniunea sodalilor români din Cluj” în adunarea sa generală dela 28 Martie n. 1909, a hotărât, ca „Fondul de 20 filieri”, cu care comitetul a surprins-o și a cărei menire este ajutorarea în caz de mizerie și și lipsuri mari a văduvelor și orfanilor de meseriași foști membrii ai acestei reuniuni, să se numească: „Fondul de 20 filieri Dr. Gregoriu Silași”.

Credem, că tuturor acelora, cari înțeleg însemnătatea tovarășiilor de felii reuniuni noastre, cari doresc înaintarea și buna organizare a clasei noastre mijlocii, și sunt pătrunși de însemnătatea și lipsa ei de întărire; precum și tuturor acelor intelectuali ai noștri, cari simțesc în sufletele lor dorința de a contribui la scoaterea din negura uitării a uni bărbat de inimă, fruntaș

al neamului nostru și mare dascăl al scri-sului românesc, *Dr. Gregoriu Silași*, fost profesor de limba și literatura română la universitatea din Cluj le dăm un plăcut prilej de a contribui deodată spre două scopuri nobile.

Apelăm la toate inimile generoase, ca să binevoiască a contribui cât de puțin în folosul „*Fondului de 20 filleri, Dr. Gregoriu Silași*” ajutând prin aceasta de o parte o reuniune alcătuită din clasa noastră mijlocie atât de nesocotită până acum, și și contribuind în aceeași vreme la convenita și datorita renviere a pomenirii unui fruntaș bărbat al neamului nostru *Dr. Gregoriu Silași*, care se fie o pildă călăuzitoare de dragoste de neam și de interesare vie pentru toate cauzele lui mari, Generoasele contribuiri și oferte făcute spre acest scop ne rugăm să se trimită la adresa casariului reuniunii noastre: *Mihail Radu, — Kolozsvár str. Jokai Nr. 2.* *)

Pentru comitetul „Reuniunii sodalilor români din Cluj”.

Cluj, la 31 Octomvrie n. 1909.

A. Pora
secretar.

Eugen Pop Păcurariu
președinte

NOU TAȚI.

— **Cununii.** Gentila D-șoară *Veturia Podoabă* fca Dlui Basiliu Podoabă, dir. de bancă în pens. în Cluj, și dl *Dr. Livius Pandrea* avocat în Făgăraș, invită la actul religios al cununiei lor, care să va ținea Duminecă, în 21 Noemvrie st. n. e. c. la oarele 3 d. a. în biserica gr. cat. din Cluj.

— *Ana Sin* și *Victor Mardan* inv. își vor serba cununia lor religioasă Duminecă în 21 Noemvrie st. n. a. c. la oarele 11 a. m. în biserica gr. or. din Lissa.

— *Virginia Gușdila Negrea* și *Ariton Zăgan* inv. își vor ținea serbarea cununiei lor religioasă Duminecă în 21 Noemv. la 1 oară d. a. în biserica gr. cat. din Poșorta. Tuturor tinerilor urări de bine și fericire!

— **Petreckeri.** Universitarii Români din Cluj, au onoare a Vă invita la Petrecerea cu dans, ce se va aranja în sala dela „Hotel Central”, în 25 Noemvrie n. 1909. Inceputul la 8 oare seara. Intrarea de persoană 2 cor., de familie (până la 3 membri) 5 Cor. Venitul curat e destinat pentru Casina română din loc. Ofertele marinimoase se vor cvita în publicitate și sunt a se adresa la cassarul: *Vasile Pașca* (strada Bástya n. Nr 2) Kolozsvár. — Comitetul aranjator.

— **Trupe schimbate sau deslocate.** Cu 1 Martie 1910 garnizoana din Făgăraș, batalionul 4. al Reg. 50., *Friedric Marele* duce de Baden, care de 10 ani este staționat aici și s'a bucurat de simpatiiile tuturor cunoscuților și prietinelor, de cari cu greu să va despărți, să va muta la Mostar, capitala Herțegovinei lăsând multe regrete în urma sa.

— **Regimentul 2 în Brașov.** În primăvara anului 1910, cu ocaziunea schimbării de garnizoane, regimentul 2 de infanterie după un lung șir de ani, va fi transportat din nou în Brașov.

*) Indemnăm și noi cu stăruință pe iubiții și stimații noștri cetători, ca să contribuie fiecare după puterile sale în folosul acestei reuniuni, care pentru neamul nostru este de lipsa cea mai mare.
Red. Olt.

— **La fondul Andrei baron de Șaguna** pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor, al Reuniunii meseriașilor sibieni au mai dăruit: On. comitet administrativ al fondului școlar grănițăresc din Sibiu, în loc de cunună pe coșciugul mult regretatului Constantin Stezar, 20 cor.; *Dr. Aurel Crăciunescu*, prof. sem., 1 cor.; *George Vărtan*, croitor, 30 bani; *Dr. Atanssiu Mureșan*, membru al Academiei române, 1 cor. și *Vic. Tnrdașianu*, prezid. 10 bani.

— **Adunarea generală ordinară XXI-a** a „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu,” în conformitate cu programul de lucru al Reuniunii, se va ținea în una din Duminecile viitoare ale anului curent în frunțașă comună Porcești.

— **Regelr Carol** — naș. Refiele Carol al României a fost invitat ca naș al unei nou născut prinț împărătesc din Berlin.

— **Curtea cu jurați din Brașov**, după pertractare de 2 zile, în 13 Noemvrie a. c. la 10 oare noaptea a pronunțat verdictul în cauza *atențatului comis la 3 faur noaptea a. c. asupra lui Nicolae Garoiu avocat în Zărnești.*

Tribunalul a osândit pe făptuitorii *Ion Z. Bran* și *Ion Sperchez* din Zărnești la temniță grea de câte 5 ani.

În tot decursul pertractării faptuitorii sau desvinovățiți cu aceea, că ei a făcut fapta puși de *Ion Voda* notariu din Zărnești, eare le-a dat băutura și le-a făgăduit și câte 100 coroane.

Atât procurorul, cât și apărătorii, au rugat tribunalul ca la măsurarea pedepsii să ia în conziderare, că vinovații au fost indemnăți la fapta de altul; vinovații au dat recurs la Curie din motiv, că pe ei i-a pus la cale să facă fapta numitul notariu *Ioan Voda.*

— **Medic român** se cauă în comunele *Țânțari* și *Vlădeni* (com. Făgăraș). Sediul acestui cerc sanitar cu 4900 suflete va fi aproape siguri comuna mare *Țânțari*. locuitorii acesteia 2400 suflete sunt Români, comuna e legată de Brașov cu tren și la o depărtare de 40 minute, are 5 învățători, 2 preoți etc. Medicul va ținea apotecă de casă venitefe medicului se evaluează la 6—8000 cor. Concursul eypiră în 13 Noemvrie n. și e a se înainta preturei din *Sárhány* (comit. Făgăraș.)

— **Sălbătăcii cătănești.** La Budapesta un biet soldat, silit de un oficer al său să bea conținutul scupitoarei pe care o uitase că se o spele, s'a spânzurat — sărmanul.

— **Cucerirea aerului.** *Bleriot* a promis că va face două sboruri dus și întors la 20 și 26 st. n. Ianuarie peste Adriatica din golful Preluca. Se vor construi tribune și se vor aranja trenuri speciale din *Triest*, *Agram*, *Viena* și *Praga*. Lui *Bleriot* i s-au oferit 80,000 de coroane.

La 16 Noemvrie st. n. se constituie la *Frankfurt de Main* o societate de aviațiune pe acțiuni.

Zilole trecute s-a observat trecând peste Alpi balonul *Cognac* la o înălțime de 3000 de metri.

— **Fapta unui copil rău.** *Gligor Andreicuți*, din *Giurtelecul-holdului* (*Sălaj*) a aprins casa și poarta tatălui său, mistuindu-i tot ce a putut acuna bietul om. Pentru vremea de iarnă. Tras la răspundere din partea jandarmilor, s'a recunoscut fapta sa. Iată, ce face un copil rău!

— **Muncitori nenorociți.** — Furtună în *Florida*. În statul *Florida* a fost o furtună groaznică, pricinuind multe pagube: La un drum de fier lucrătorii nu sau putut apăra și 15 inși au fost striviți. Intre ei să scrie că erau *Maghiari* și *Români*.

— **Cununie sub spânzurătoare.** La *Wilkesbarre, Pa.* a fost spânzutat *Slovacul Stefan Nazarco*, un ucigaș de rând. — Ca ultima dorință, a cerut să fie cununat cu fosta lui amantă, ca copii lor să fie legiuși. Ei au fost deci cununati, apoi el a lăsat prin testament averea lui de e mie dolari tineriei neveste, pe urmă a fost spânzurat.

— **Omoruri îngrozitoare**, în capitala *Budapesta*. Un boltaș s'a ucis copii și soția pentru că nu a putut plătit chiria casei, — un pantofar, șuster bătrân din *jalusie* și-a omorât soția, iar un lucrător dela tren, a înveninat copila și soția. Trist destul pentru stările noastre, când în capitala țării să petrec atari cazuri, cari numai în cetăți de milioane de locuitori se întâmplă.

Weiser Károly aplicat la tren s'a căsătorit cu văduva după *Grünwald Ferez* cari a adus în căsătorie și o copilă de 4 ani. Tatăl vitreg a tractat foarte rău cu copila încât s'a plâns, că tatăseu voiește ca să o spânzure și pe ea, ca pe cățelul, pe care faprice l'a fost spânzurat. Pe copila cea mică în mai multe rânduri a legat-o de un palan cu o spargă. Aflând poliția despre tractarea neumaă a tatălui vitreg a mers o comisie la fața locului, dar copila atunci nu mai era acasă, ci în spital unde a fasionat că tatăseu i-a dat să bea din o sticlă mică și de atunci e bolnavă. Copila a și murit și s'a constatat că a fost înveninată și totodată și părțile genetale au fost în aprindere.

Tata sălbatic a dispărut, aflând că copila a murit în spital.

Panofatrul Krause Ignatz s'a prezentat la căpitanul orașului și a depus o săcură plină de sânge spunând că s'a omorât nevasta și acum să'l pună și pe el la răcoare. La început să credea că omul e nebun, dar trimițând un polițist la fața locului, s'a constatat că șusterul faprice a omorât nevasta, sdrobindu-i capu în un mod înfiorător. *Krausz* se însurase în etate de 60 ani a doua oară luând de nevastă pe *Bleier Iulie*. Fiind săraci se susțineau din chiria ce plătea subchiriașii lor. *Kraus* a devenit jalus pentru că nevasta ar fi întreținut relațiuni cu o călă de tapiserie.

Al treilea cas e următorul: *Levai Mor*, boltaș din *Pesta* avea boltă dar nu'i umbra bine, căci nu era în stare să plătească nici chiria, deci s'a hotărât a se sinucide, dar mai întâiu a ucide și pe cei 4 copii. În seara de 4 Noemvrie, după ce a cinat familia, *Levai Mor* a scaldat cei patru copii și i-a adormit. După 11 oare noaptea a început măcelăritul, mai întâiu au sdorbit capul nevestei cu un ciocan. După aceea tot cu ciocanul acela a ucis pe rând pe cei 4 copii de 10, 7, 4 ani și cel de trei luni. *Levai Mor* după ce a terminat cu familia s'a aruncat pe fereastră din etagiul al 3-lea, și a rămas mort în curte. — După săvârșirea crimei a venit și fratele mortului *Levai Béla*, care a spus, că fratele său a trăit foarte bine cu nevasta și se vede că și nevasta a fost învoită ca să fie cu toți uciși.

— **Fără îndoială „Calendarul Poporului Român”** este cel mai frumos călindar românesc dela noi. Față cu călindarele din anii trecuți acesta se prezintă atât prin cuprinsul literar variat, cât și prin admirabilele ilustrațiuni și chipuri cu frumoase motive românești, ca o carte indispezabilă fiecărui român și care formează o adevărată podoabă în ori ce bibliotecă. Cititorul va găsi pe lângă obicinuita parte calendaristică cu deosebire îngrijită în anul acesta și o serie de articole în cari se descriu pe larg și pe înțelesul țaranului întâmplările petrecute în anul trecut fie la noi în țară sau în străinătate. Iar tablourile ce însoțesc fiecare articol contribuie și mai mult la edificarea celor relate. Prețul unui exemplar 40 fileri, porto 10 fileri. Comercianții și cari se ocupă cu vânzarea călindarului primesc 25% rabat. Comandele să se facă la Adm. „Poporul Român” Budapest, István ut 11.

Expoziția de copii din Orlat.

Cuvântarea rostită de protopresbiterul Nicolae Togan în biserica din Orlat din prilejul expoziției de copii, ținută în 27 Oct. st. n. 1909.

Iubiților credincioși!

Ziua de azi are să rămână zi însemnată în viața acestei comune. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului, care de ani îndelungați lucră prin povățuitorii săi harnici și pricepuți cu o răvnă lăudată de toată obștea neamului nostru românesc, la înaintarea poporului nostru în cele economice și la ridicarea lui pe o treaptă asemenea cu a celorlalte neamuri conlocuitoare, a aflat cu cale să dea de astădată dovezi de hărnicia și de dragostea sa întru înaintarea poporului aici în aceasta comună frunțasă din mărginime. Ce face adecă? A pus la cale o expoziție de copii, a patra ce a înjghebat-o până acum în comitatul Sibiiului. Vor fi între voi, iubiților credincioși, și de aceia, cari vor crede, că lucrul ce se face azi aci în comuna aceasta este iacă-șa un prilej să se mai întâlnească domni să le treacă de urât în lipsă de altă treabă, căci ce are a face arătarea copiilor cu starea economică a poporului nostru, ori cu înaintarea ei? Doar românul a trăit până acum pe aceste plaiuri, unde l'a împântat împăratul Traian înainte cu 18 sute de ani, și fără fleacuri de acestea. Românul dacă are ceva, apoi har Domnului că copii are, numai să aibă cu ce să-i hrănească și să-i îmbrace, ba unii au chiar mai mulți decât ar dori și le pare poate mai rău de un purcel de cât când le-ar muri un copil.

Să-mi dați însă voe să vă spun, dacă s'ar găsi cumva între voi oameni cari să gândească, să simțească și să judece în chipul acesta, că aceia se află într'o mare ră-tăcire, precum să rătăcesc și aceia cari cred, că expozițiile de copii n'au nici o însemnatate în economia unui popor. Iată pen-

truce! Oamenii luminați la cap cari se în-deletnicesc cu economia țărilor și neamurilor au statorit de mult învățatura adevărată și neîndoelnică, că temeiul înaintării în bunăstarea economică îl formează puterea de sporire a unui neam și sănătatea, vigorozitatea, trezvia singuraticilor oameni cari fac la olaltă neamul. Doar însuși D-zeu a zis cătră strămoșii noștri Adam și Eva: „creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul”. Porunca aceasta e limpede și lămurită ca lumina zilei. Din porunca asta Dzeiască rezultă deci, că cine nu crește și nu să înmulțește nici pământul nu'l va stăpâni, ci locul lui îl vor lua alții, cari știu că cuvântul Domnului rămâne în veci, e pururea adevărat. Unde este spor, sunt brațe multe la orice nevoe, unde sunt brațe multe, sănătoase puternice și treze, acolo se desvoaltă muncă multă, urmează dela sine bunăstarea economică, îndestulirea și fericirea pământescă și cu acestea cultura și înălțarea neamului. Sunt adevăruri acestea, iubiților credincioși, pe cari nu le trage la îndoială nici un om cu mintea la locul său.

Vedeți, de aceste adevăruri mântuitoare sunt povățuiți și vrednicii conducători ai reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului, cari v'au făcut cinstea, cinstea zic, de a se înfăoșa azi în comuna aceasta, lucru pentru care trebuie să le fim cu toții mulțămitori. Incep lucrul dela rădăcină, căci acolo trebuie pusă temelie tare și neclătită, apoi bunăstarea economică și cu aceasta cultura și înaintarea urmează de la sine.

Noi românii, cum am zis mai înainte, slavă Domnului, nu ne numărăm în acele neamuri, cari nu se sporesc, și sporirii noastre avem să-i mulțămim că ne-am putut susține tari în picioare de 1800 ani pe plaiurile acestei țări, am alcătuit mii de sate cu toată vitregitatea timpurilor, ce au trecut preste capetele noastre. N'am perit căci ne-am sporit, ba sporiul nostru a dat altora de gândit și ne-au poreclit cu sute de ani mai înainte: „nație prăsitoare de copii”. De e poreclă aceasta, las să fie poreclă dar pentru noi ea este și trebuie să rămână o virtute, care prinde trăinicia și puterea de viață a neamului nostru.

Data fiind condiția sporirii precum să crede în deobște și ar fi trist dacă s'ar adevării vre-odată contrarul, dacă vrem și trebuie să vrem a nu da de minciună zicala: „Român verde ca stejarul”, cu care ne mândrim, trebuie să căutăm ca să dăm tinerelor odrasle și o creștere înțeleaptă atât trupeză cât și sufletească, ca odraslele ce ies din trupina neamului nostru să se desvoalte și înalte cum se înalță mândrul brad la munte la locul cei-i prieste și să nu rămână niște stârpituri, niște tufe răioase cari să le poată lovi ori cine cu piciorul.

S'a adevărit, că la noi Românii adeseori nu se ține seamă cum ar trebui să se țină de o îngrijire destul de bună a tinerelor odrasle, în ceea ce privește cerin-

tele sănătății și desvoltării lor trupești și urmarea e, că cei mai mulți copii să prăpădesc înainte de vreme, iar alții în lipsa de condiții prielnice de desvoltare provenite mai mult din nepricepere, decât din sărăcia noastră, rămân adeseori ființe pipernicite ori cu scăderi trupești și sufletești, cari nu fac cinste neamului nostru, ci ne dejosesc în fața străinilor.

Aici vrea să ajute cu toată răvna vrednică de toată lauda Reuniunea rom. de agricultură din comitatul Sibiiului prin expozițiile de copii, ce le pune la cale în deosebite comune de ale noastre. Și iată cum: deoparte dând premii, cinste, mamelelor cari dovedesc prin înfăoșarea copiilor lor, că și pricep cum trebuie sfânta lor chemare de mame, de care sunt răspunzătoare au să dea seamă și înaintea lui D-zeu și înaintea neamului nostru, și aceasta pentru ca să servească drept pildă de urmat pentru alte mame mai puțin pricepute și cunosătoare de datoria lor sfântă; iar de altă parte sămănând prin oameni pricepuți cum sunt doftorii noștri și alți cărturari, învățători înțelepte și folositoare în ceea ce privește îngrijirea copiilor, că nu numai să nu piară, cum se întâmplă adeseori, înainte de vreme din nepriceperea părinților, ci să se desvoalte în oameni cu trupuri sănătoase, puternice și pline de viață, dela care atâr-nă și desvoltarea puterilor sufletești, căci, ziceau încă cei vechi, strămoșii noștri Romani, că minte sănătoasă poate fi numai în trup sănătos.

Aș vrea să știu acum iubiților credincioși că după cele ce vi le-am spus cu prilejul acesta, mai sunt între voi oameni de credința aceea, că expozițiile de copii sunt numai trecere de vreme, sunt numai prilej pentru întâlnirea d-lor să le treacă de urât. Eu cred, că nu!

Noi cari am venit azi în milocul nostru din depărtări și cu cheltuiala noastră, tocmai prin venirea noastră dovedim, că știm și pricepem însemnatatea lucrului pus la cale și cerem și dela voi, ca așa să-l socotiți precum v'am spus, cred deci că vorbesc din inimile tuturor când dela locul acesta aduc mulțămirea vrednicilor și neobosiților conducători ai Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului, pentru că ni-au prelejuit ziua aceasta de mare însemnatate în viața comunei Orlat, precum și tuturor aceluia, cari au contribuit în ori-ce chip la înjghebarea acestei expoziții. Să trăiască! Iar voi să fiți cu luare aminte la cele ce le veți vedea și auzi de aci înainte. Amin.*)

*) Rugăm și noi pe iubiții noștri cetitori și cetitoare, ca să citească și recitească aceste frumoase și sfinte învățături cu cea mai mare luare aminte, că atunci mulți și multe își vor schimba părerile greșite de până acum și vor dori să aibă cât mai mulți copii, că azi nu acela e sărac, care n'are avere, ci acela căruia bunul D-zeu nu i-a dăruit copii. Cetiți și urmați și îngrijiți-vă de copiii voștri cât se poate mai bine, ca și ei să îngrijească de voi la cele bătrânețe neputincioase. Red.

Depoul general: al adevăratelor MAȘINI de cusut SINGER

se vând cu cele mai avantajoase prețuri în rate lunare, pre lângă garanție îndelungată. Instrucție gratuită la cusutul mașinei, a broderiei, ca: netedă, rotund, azur, aplicație, congre, spaniol, smyrna etc. etc.

Atelier mecanic de construcție și reparaturi dela cele mai gingașe puști, mașini de cusut și biciclete.

Articli de construcție pentru arme, mașini de cusut și biciclete, în mare alegere.

Făgăraș,
Ulița Becleanuui 4.

SÁRKÓZY JÓZSEF,
montator de arme, mașini și mecanic.

ECONOMIE.

Mașina „Tornadó.”

Aducem la cunoștința economilor noștri, că punem la dispoziția obștei mașina „Tornadó” pentru sfârticatul cocenilor (tulugilor, pâșilor, paielor) de cucuruz, carea e ușor de transportat, având numai 160 chlgr. greutate, și ușor de manuat, și pe deasupra se poate folosi și la tăiatul altor nutrețuri.

Mașina se poate lua în primire oricând dela școala economică consistorială (Waiseng. 9.) Cei cari o folosesc sunt îndatorați a o duce și a o returna în stare bună pe cheltuiala lor.

Apelăm la cărturarii noștri (preoți, învățători, notari, primari etc.) să atragă atenția economilor din comune asupra acestei mașine.

Sibiiu, 7 Noemvrie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu”.

Pant. Lucașa
prezident.

Vict. Tordășianu
secretar.

Prăsirea și îngrijirea cailor.

(Urmare și fine).

Greșesc economii noștri cari de lene nu țesală caii, fălindu-se că îi țesală pe dinlăuntru, adecă le dă grăunțe și nutremânt din greu, căci au prin aceasta o pagubă nespūsă prădând nutretul înzădar ba și caii lor prin ne-curățenie 's mai espusi boalelor periculoase.

Nici odată calul asudat nu se lasă ne țesălat, îl frecăm bine cu mănunchiuri de pae (sucituri) și svântându-se îl țesălăm.

Primăvara de obicei înăpârlesc caii, de aceea în acest timp îi vom nutri din greu și i vom cureți des, căci la din contră se pot ușor bolnăvi.

Prin țesălat scutim caii de multe boale, căci pelea are multe găurele (pori) prin cari iese sudoarea (materiile netrebnice din sânge) și o mul-

țime de ghinduri mărunte din cari izvorește un fel de unsoare ce ține pielea mlădioasă, suprafața pelei să despoae mereu în forma de solzi uscați (mătreață) cari să înlătură prin țesălat. Nețesălând regulat caii, sudoarea se usucă pe pele, murdăria rămâne alipită, găurelele (porii) se astupă, sudoarea nu mai poate ieși, pelea să înăsprește și calul să bolnăvește.

Cu ocazia potcovitului unui cai mușcă, lovesc, alții tremură, acestora e bine a le ținea la nas o cărpă muțiată în ulei de pătrânjel (din farmacie) asemenea și mâurile ni le ungem cu astfel de ulei. Ou vom lăsa ca potcovarii să încerce potcoava ferbint pe unghie, ori cu scopul de ai înlesni curățitul slo arză unghia căci prin aceasta să face sfrmicioasă și creapă chiar

Având cai cu nărav de a svârli vom cerca să-i desvătăm de asemenea nărav rău prin care ne pot lesne primejdii. Legăm dinapoia calului cu nărav, acățat de grindă cu sfoară un sac, în care am băgat ceva mărunțiș și 'l așezăm de așa ca să poată lovi în el ajungându-i sacul la genunchi când svârle. După câteva lovituri zădarnice nu va mai asvârli.

Aceste am crezut de bine a le spune așa cam în general despre cai drept sfaturi potrivite economilor noștri cari umblă cu cai. Ca de incheere dăm aci și o poesie ce cuprinde:

Dorințele calului.

La deal nu mă bate,
La vale nu mă sili,
La șes nu mă cruța,
In grajdii nu mă uita.
De fân bun și grăunțe nu mă lipsi
Dăm apă curată și la timp
Țesala și peria nu le cruța
Îngrijește de așternut uscat.
Ostenit și înădușit nu mă părăsi,
Bolnav și la frig nu lăsa să sgriburesc.
De zăbale nu mă smuci.
Măniș fiind nu mă bate.

Badea George.

ANECDOTE.

Năcazul țiganului.

— Ce ești supărat țigane!
— Cum n'oi fi c'o vint jocuțu
Și 'mi-o biciulit prin casă
Tot ce-aveam, pân' și pătuțu.

Și purcelu și cășălu
Și iepșoara din poiată,
Și mățucii de prin casă
Și căteaua* de sub vatră.”

— „Dar nevasta, mēi Țigane.
Spune-mi nu țio luat?
„Nu zău, deși rău îmi pare
C'o lăsam la licitat!”

Teodor A. Bogdan
învăț

Prețul bucatelor din Făgăraș.

în 19 Noemvrie n. 1909.

Grâu I. mmtr.	cor. 26.—20 —.
» II.	25.—
Săcară	17.—
Cucuruz nou	13.—
Ovės	12.—40—.
Orz	14.—
Fasole	12.—
Cartofi (sacu 5 f.)	2.—
Unsoare de porc klg.	2.—
Slănină afumată klg.	2.—
» albă v. klg.	1.84

EDITOR-PROPRIETAR și REDACTOR RESP.
CONSTANTIN POPP.

AVISI

Am onoare a aduce la cunoștință, că am deschis cancelaria advocațială în Șarcaia.

Cu toată stima:

Dr. IOAN NEAMȚIU.
advocat.

De vânzare.

O casă construită din lemne de brad de munte, constatătoare din 4 odăi cu un coridor împrejur; edificiu nou, să vinde din mână liberă.

Doritorii o pot vedea în realitate în comuna Lissa, sub Nr. 130 la proprietarul

Alexandru G. Cismaș.

La tipografia și administrația foaiei „Olteanul” se află de vânzare următoarele:

Cântece din vremea veche, culese de G. Tulbure, edit. tip. C. Popp, Făgăraș. 40 fill.

Țiganul cătană, com. într'un act, scrisă în versuri de Em. Suciū, inv. Ed. II. Prețul 30 fill.

Au plecat la târg de vite, dialog, de E. Suciū, inv. Prețul 30 fill.

Țiganul în căruță, dialog, de Em. Suciū. Ediția II. Prețul 20 fill.

Precum și mai multe cărți populare.

Wirklich solide Uhren

HORLOGÉRE „UNION” ÓRÁK
egyedüli elárusító helye.

Raktár: zsebóra, fali, ingó, ébresztő, irodai órákban. — Mindennemű lanczok. — Látszerészeti czikkeek, orvosi rendelet után. — A legkényesebb órák szakszerűen javítok. Javításba adot órák 6 hónapon tul nem őriztetnek. — Új torony és épület órák felállítása elvállaltatik.

der Union Horlogéere

Hartman Károly
mű-órás és látszerész.
Fogaras
Bethlen utca.

Cumpărați cel mai frumos și cel mai bogat calendar românesc dela noi.

CALENDARUL „POPORULUI ROMÂN”

pe anul 1910. Se estinde pe 196 pagini, împodobite cu 80 de chipuri.

Învălițoarea este de toată frumsețea, lucrată de renumitul desenator român din București
===== D-nul ARI MURNU. =====

CUPRINSUL CALENDARULUI:

1. Cronologia anului. Cele 12 luni împodobite cu motive românești, admirabile lucrate de dl A. Murnu. 2. Semnele cerești. 3. Regentul anului. 4. Semnele cronologice ale anului 1910. 5. Zile schimbătoare peste an. 6. Sărbători impuse de lege. 7. Posurile. 8. Deslegarea posturilor. 9. Intunecimi. 10. Zodiile. 11. Anotimpurile. 12. Călimdarul jidovesc. 13. Călimdarul economic pe 1910. 14. Prevestiri. 15. Tâmpul vânatului. 16. Domnitorii Ungariei. 17. Valoarea banilor, explicație folositoare pentru cei ce călătoresc în străinătate. 18. Cursul lunei în anul 1910. 19. Când fată vitele? 20. Poșta. 21. Călătoria cu trenul. 22. Europa. 23. Deschiderea fie-cărei țări cu toate amănuntele, după datele oficiale din anul 1908. 24. America: Statele Unite. 25. Tabela de a socoti cametele după 1 an, 1 lună sau 1 zi. 26. Catalogul advocaților români din Ungaria, în ordine alfabetică toate orașele în cari locuiesc advocați români. — **Partea literară:** 27. În pragul libertății (amintiri din temnița Segedinului) de Gh. Stoica. 28. La Badea George de D. Birăuțiu. 29. Anexarea Bosniei și Herțegovinei cu un chip. 30. Centenarul nașterii lui Șaguna cu fotografia marelui arhieru. 31. Serbarea din Chizeni cu două chipuri. 32. Bărbați mari ai României cu mai multe fotografii. 33. Trei luptători cu fotografia dlui Russu-Șirianu, D. Birăuțiu și Gh. Stoica. 34. **Viața și obiceiurile românilor emigrați în America Nordică.** Acest articol scris

de confratele nostru I. Țerigariu ne dă un chip real despre starea fraților noștri emigrați de aici în America (cu două chipuri). 35. Morții noștri. 36. Din minunățiile zilelor noastre. Un articol interesant în care ne ocupăm cu tot ce s'a inventat nou pe rotogolul pământului în cursul anului 1909 cu o mulțime de chipuri. 37. Incasarea mehanică a banilor în America cu 3 chipuri. 38. Cutremurul din Messina. Descrierea amănunțită a nimicirii orașului din Sicilia cu 3 chipuri. 39. Răvașul anului dela 1 Oct. 1908 până la 1 Oct. 1909. 40. Consemnarea târgurilor din Ungaria, Ardeal și Banat. Consemnarea târgurilor e făcută în modul cel mai exact după datele cele mai noi.

Dintre ilustrațiile călimdarului înșirăm: Fotografia Ven. domn George Pop de Băsești președ. partidului național român. Dl Dr. Teodor Mihali cu doamna, Oaspeții cari au luat parte la depunerea pietrei fundamentale a bisericeii din Chizeni. Dl deputat Dr. T. Mihali preș. clubului deputaților național ținându-și darea de seamă în Ieanda-mare. Biserica gr. or. rom. din Cacova (Banat). Bărbați mari ai României: Alexandru Ioan Cuza, Dimitrie Sturdza, D. Spiru Haret, Emil Costinescu, V. G. Morțun, Barbu Ștefan Delavrancea. Trei luptători: Dl I. R. Șirianu, D. Birăuțiu, G. Stoica. Un grup de Români, cari trăiesc azi în America. Membrii soc. „Bănățanul” din Philadelphia Pa, cari au predat piesa teatrală „Nunta țărănească”.

Prețul unui exemplar e 40 filleri, porto postal e 10 fillér.

Aceia, cari cumpără cu bani gata spre vânzare dela 15 călindare în sus, le dăm bucată cu 28 filleri. Poșta o plătește însă cel-ce comandă și anume 72 filleri pentru 25 calendare.

==== Douăzeci și cinci de calendare cu poșta cu tot costă 7 cor. 72 fill. =====

În curând va apare și calendarul umoristic „Cucu” și calend. „Foi Ilustrate”.

☛ Comandele se se adreseze la Adm. „POPORUL ROMÂN” István ut 11. Budapest

Zarafă și Trafica de tutun
a lui

DUMITRU POPP DEGENARUL

☛ în BRAȘOV, Strada Hirscher Nr. 4. ☛

Are onoare a aduce la cunoștința On. public din Țara Oltului și din împrejurime, că mi-am schimbat localul de

ZARAFIA și Trafica de tutun

în vecinătate de unde am fost, tot în aceea parte a străzii (Strada Hirscher Nr. 4. Brașov) și mă rog de Onor. clientelă a fi cercetat și pe viitor, ca și până acum din partea compatrioților Olteni, căci mă voi sili a satisface cerințele On. public cu toată acurățea.

Zaraful: DUMITRU POPP Dejenarul.

**ANUNCIURI, INSERAȚIUNI
și RECLAME**

se primesc cu prețuri reduse la administrația foaiei „Olteanul” în Făgăraș la tipografia C. Pop.

**TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA
POPORULUI**

Făgăraș, Vár-ter Nr. 46, (casele I. Peia).

(Vis-a-vis de Magistratul orășănesc.)

☛ Esecută totfelul de tipărituri, dela cele mai mici până la cele mai mari, ca: registre, testimonii, chitanțe, citațiuni, cataloage, anunțuri, broșuri, opuri, circulare, invitări, programe, bilanțuri, acții, conturi, blanchete, note, prețuri curente, cuverte, epistole, ord. de dans, bilete de logodnă, de cununie, diferite cărți de vizită, bilete funebre etc. etc. din care se află un asortiment bogat, la cerere și în color, cu prețurile cele mai moderate. ☛

La tipografie se află pentru ambele confesiuni tot felul de tipărituri oficiale pentru agendele bisericesti și scolare; cărți de școală și de literatură populară, revizite de scris, etc

☛ Comandele din afară se efectuează repede. ☛

Sprrijiniți instituțiunile românești!

Cu stimă

CONSTANTIN POPP,
proprietar de tipografie.